

hribih duše pasel — napoleonske kanone vrgel pod posteljo in si umeril dolge hlače. Seveda sem jih nesel kazat v mesto kot birmanec nove čizme k sosedu. Videl me je ‚gospod‘ in jaz sem se selil še par sto metrov više v hribe. O, mladostna norost, ki ni umela pisem in ni vedela, da morajo biti na svetu ljudje, ki imajo vedno prav in ki so gospodje, pa sem si domišljjal, da sem mučenik. To je bila najbridkejša zmota v mojem življenju. Zapomnite si: Če jo mahnate kdaj na svoj rovaš preko pisem in dobite zaušnico, ne kremžite se, ampak zavriskajte. Jaz sem se kremžil, slekel dolge hlače, jih dal beraču in v brezkoristni razboljenosti resnično trčil ob Mojzesovo tablo — zakaj namišljeno mučeništvo je prav posebno sposobno za greh —. Takrat pa me je obdala bolečina, da sem ležal na obrazu pred Gospodom, edinim, ki je, stopilo se mi je srce kot železo v ognju, žindra je stopila na vrh in luč in moč — vse zaeno — me je prešinila. Sam Bog je segel pome in mi z bolečino več resnic vrezal v srce kot vse debele knjige. Tako sem imel bolečino; z njo spoznanje in resnico. Toda ‚gospod‘ je tičal še vedno pri mrtvi črki hišnih pravil in jaz sem tovoril svojo edinščino na drugi konec domovine. Tedaj sem bil res mučenik, toda srce je vriskalo in še senca ni zmračila mojega lica.

Tamkaj v koticu, ki ga ni na nobenem zemljevidu, sem obtičal.

Čez dolgo let sem prišel v mesto. Res, da so bili moji kanoni rjavi, da je moj plašč dobival že tretjo barvo od ogoljenosti in da mi je čepela na glavi kučma, kakor jih niso nosili meščani, pa sem bil vendar med svojimi spodoben človek. In tak srečam ‚gospoda‘. Ustrašil se me je, to sem videl. Ker pa sva tako nenadoma trčila skupaj, se me ni mogel ogniti.

‚Kakšni pa ste?‘ me je vikal.

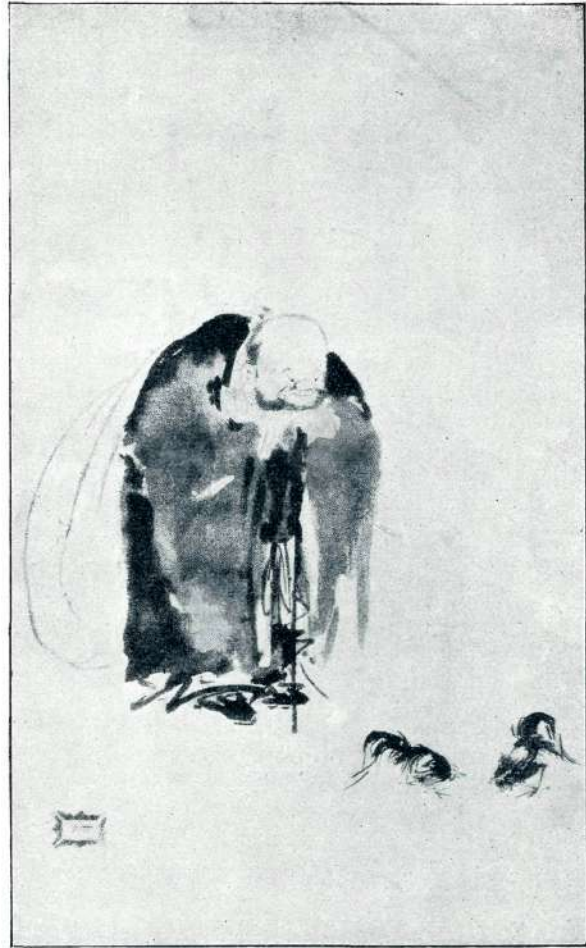
Rdečica mi je planila v lica in sramežljivo sem pogledal po sebi.

‚Nisem ‚gospod‘, sem ga zavrnil.

‚Vidim,‘ je dejal pomilovalno in odšel. Izpod suknje se mu pa niso več svetili ‚kanoni‘, ampak čisto nove dolge hlače.

Mož je utihnil. Potem se je nenadoma ozrl vame, mi hudomušno pomežiknil in rekel:

»Ali sedaj veste?«

MIJOMOTO NITEN (1582—1645), DUHOVEN
GLEDA BORBO PETELINOV.

»Vem,« sem pritrnil.

»Nič ne veste,« se mi je zasmel, vstal in drobnil s pokopališča.

Pred vrati sem se skušal posloviti. Mož se pa ni ozrl; bled prst je pogledal izza plašča in se dotaknil krajevce klobuka, ki se je rahlo zibal proti mestu.

Jaz sem pa šel — po ljubljanskem polju, kjer so v žitu ugašali plameni maka in sem mislil, da vem in umem.

Pa sem se motil.

»V BRIDKOSTI IN TIHOTI OD BOGA.«

(Parabaza.)

IVAN PREGELJ.

Zlatoper... Kdo je Slataper? Slataper je bil mlad italijanski pesnik. V bojih na Krasu je prelil svojo kri. Zemlji, ki ji je pel, da živi v bridkosti in tihoti od Boga. Zdaj veste, kdo je Slataper...

Ampak mene je obudil v bolešt. Ker ne morem in ne moremo v bridkost in tihoto od Boga!

Bridkost in tihota od Boga! Iščimo v bridkost in tihoto od Boga! Saj mora biti v nas! Saj so tudi nam osteklenele oči, kakor kraški zemlji prsa, ko je šel mimo Meduzin obraz. Saj so usahnile duše, kakor kraški zemlji vode! Bolešt in tihota od Boga, saj mora biti v nas! Iščimo v bolešt in tihoto od Boga!

Da bo naša pesem pela, ne vpila!

Da bo naša tragedija orala v duše in vesti!

Kaj ni res, da je naša pesem že imela svoj vonj? Bolešt in tihoto od Boga!

Naša pesem ne vonja več. Odkar išče v širokost zemljá.

Naše pesmi ni več, odkar iščemo v širokost zemlja!

Naša pesem bo še, ko bo iz bridkosti in tihote od Boga!

Imejmo besedo za Kras! Ampak Slataper... Kdo je Slataper?

Slataper je svojo kri prelil za svoj Kras...

MUKA GOSPÉ VERE.

FRANCE BEVK.

Ne govorite o tem! Ne govorite o krivdi vpričo dveh mrličev, kojih spačena obraza pričata, da sta ogromno trpela, in da je bila njuna smrt le udarec s sekiro na ogromni voz, ki ga jima je življenje zadržnilo. O strašno, strašno, kaj je skritega pod tema dvema okrvavljenima rjuhama, na katerih se pasejo kot muhe pogledi in zgražanja sosedov! Koliko nizkotne bede je na vas, ljudje, ki obžalujete, da je mrtev morilec in ne bo sodbe ne obsodbe in se ne boste natrpali v sodno dvorano do stropa.

Morilec ni mrtev! Morilec je med vami in če ga pokažem s prstom, ne bo nihče pristopil k njemu in nihče ga ne bo tiral pred sodišče na zagovor. V postavi so vidna dejanja, nevidnih dejanj ni nikjer zapisanih in ni iztuhtane kazni zanje. Za ta dejanja so sodnik in obtoženec, postava in kazen žrtve same.

Krvave rjuhe se pišejo s krvjó, podolgem in počez, strašne črke, zgodba

neizrečene muke. Zgodbe pa ljudje ne znajo brati.

Ali naj jim berem jaz?

1.

Solnčen popoldan poletnega dne je bil. Sopara je tiščala v zalivu ležeče mesto v dremavico, ljudje so se leno pretakali po ulicah, prah in dim tovaren je motil jasno sliko žarke luči, ki se je zlivala po vrtilih in po strehah; nebesni obok je visel kakor ogromna obločnica. Še v senci so prsi jedva mogle dihati; kri je kipela v sencih.

Pod pisanim platnom na verandi svojega stanovanja je sedela gospa Vera in vezla rože v belo platno. Ko je vbadala v tkanino in nehoté prisluškovala glasovom, ki so prihajali od vseh strani, ji je naenkrat zastala roka.

Čemu je zastrmela v tkanino, zakaj so ji rdeči cekini zaplesali pred očmi? Zakaj je udarilo sree burneje in so ji pričela senca biti? Kri je zledenela v žilah, sree se je stisnilo med dva mrzla kamna, teló pa je odrevenelo, kakor da stoji do vratu v ledeni vodi.

Trideset let življenja in še niti ena kapljica tuge ni kanila vanj. To se je zgodilo prvič, to doslej neznano, da se ji tla podirajo pod nogami...

Kaj se je zgodilo? Kaj se je zgodilo?

Veranda je visela na trikotno dvorišče, ki so ga oklepale tri hiše, kakor trije visoki, v nebo strleči stebri. Vse tri hiše so bile enako dolgočasne, kakor tri vojašnice, veranda nad verando, kuhinja nad kuhinjo, vse od prvega do šestega nadstropja.

Solnce, ki je posijalo zjutraj v eno stran trikotnega stožca, se je pomikalo od okna do okna in obkrožilo dva kota in pol, na dvorišče ni posijalo nikoli. In v ta teman trikot, ki je smrdel po kisli gnilobi, se je izlivala zadnja, najodkritejša in najbolešnejša stran stoterih družin, ki so stanovale v treh hišah, tesno druga poleg druge.

Prah in kletev, smeti in pesem, odpadki in smeh, vse je padalo v to brezno, vse je požrlo. Tihi ljubavni razgovori so se v enem samem pogledu širili od okna do